

Beter voorkomen dan genezen

Hoe Kom op tegen Kanker het risico op kanker wil verkleinen

Ann Gils & Lore Pil

Dienst Preventie en Vroegopsporing Kom op tegen Kanker

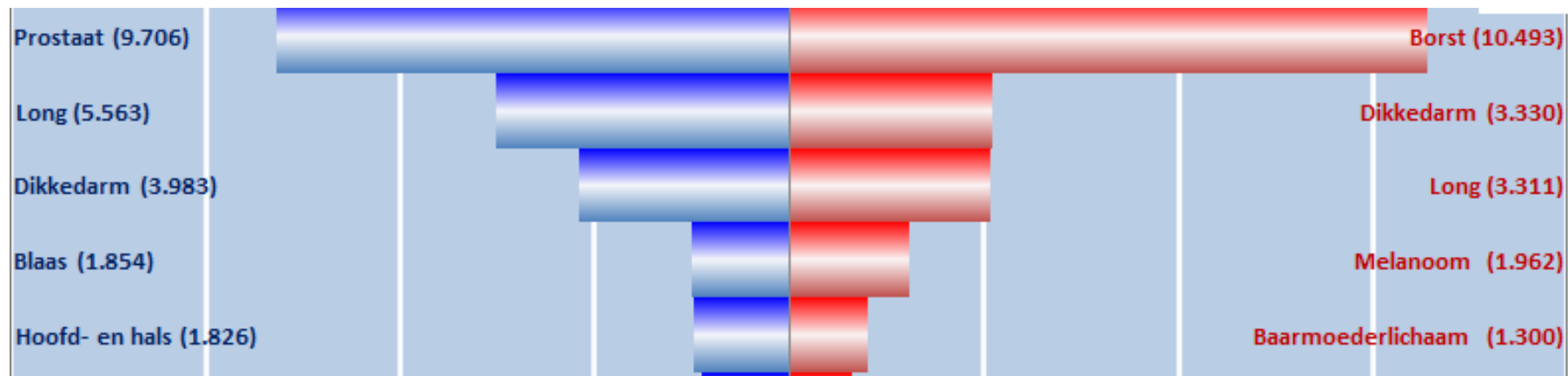

ALGEMEEN

ALGEMEEN

- In 2020 kregen 68.781 Belgen kanker, dat zijn er 188 per dag
- In 2020 stierven 27.739 Belgen aan kanker, dat zijn er 76 per dag

Meest frequente tumoren in België, 2020 per geslacht (links mannen, rechts vrouwen)

WAAROM FOCUS OP PREVENTIE?

Wat is kankerpreventie?

- Initiatieven en maatregelen die ervoor zorgen dat minder mensen kanker krijgen door in te spelen op de **vermijdbare risicofactoren** van kanker

WAAROM FOCUS OP PREVENTIE?

- Meeste kankers ontstaan door onvermijdbare risicofactoren (veroudering, erfelijkheid,...)
- MAAR: Ongeveer **40%** nieuwe kankers ontstaan door vermijdbare risicofactoren en kunnen dus voorkomen worden
- Inzetten op die vermijdbare risicofactoren via aanpassingen zowel op **beleidsniveau** als op **persoonlijk niveau**, in het dagelijkse leven

WAT DOET KOM OP TEGEN KANKER?

○ **Kanker vermijden**

○ **Kanker bestrijden**

○ **Kanker verzachten**

BINNEN DE DIENST PREVENTIE EN VROEGOPSPORING WERKEN WE VIA DRIE PIJLERS

Informereren en sensibiliseren van burgers

*over mogelijke oorzaken
van kanker, risico's en de
voor- en nadelen van
vroegtijdige
kankeropsporing*

- www.allesoverkanker.be
- Sociale media kanalen
- Blogs
- ...

Beleidsbeïnvloeding

*We komen op voor het
recht van de burger op
een gezonde omgeving
door bij **overheden te
ijveren voor
veranderingen aan de
wetgeving** zodat het
risico op kanker verlaagt.*

Financiering van preventieprojecten

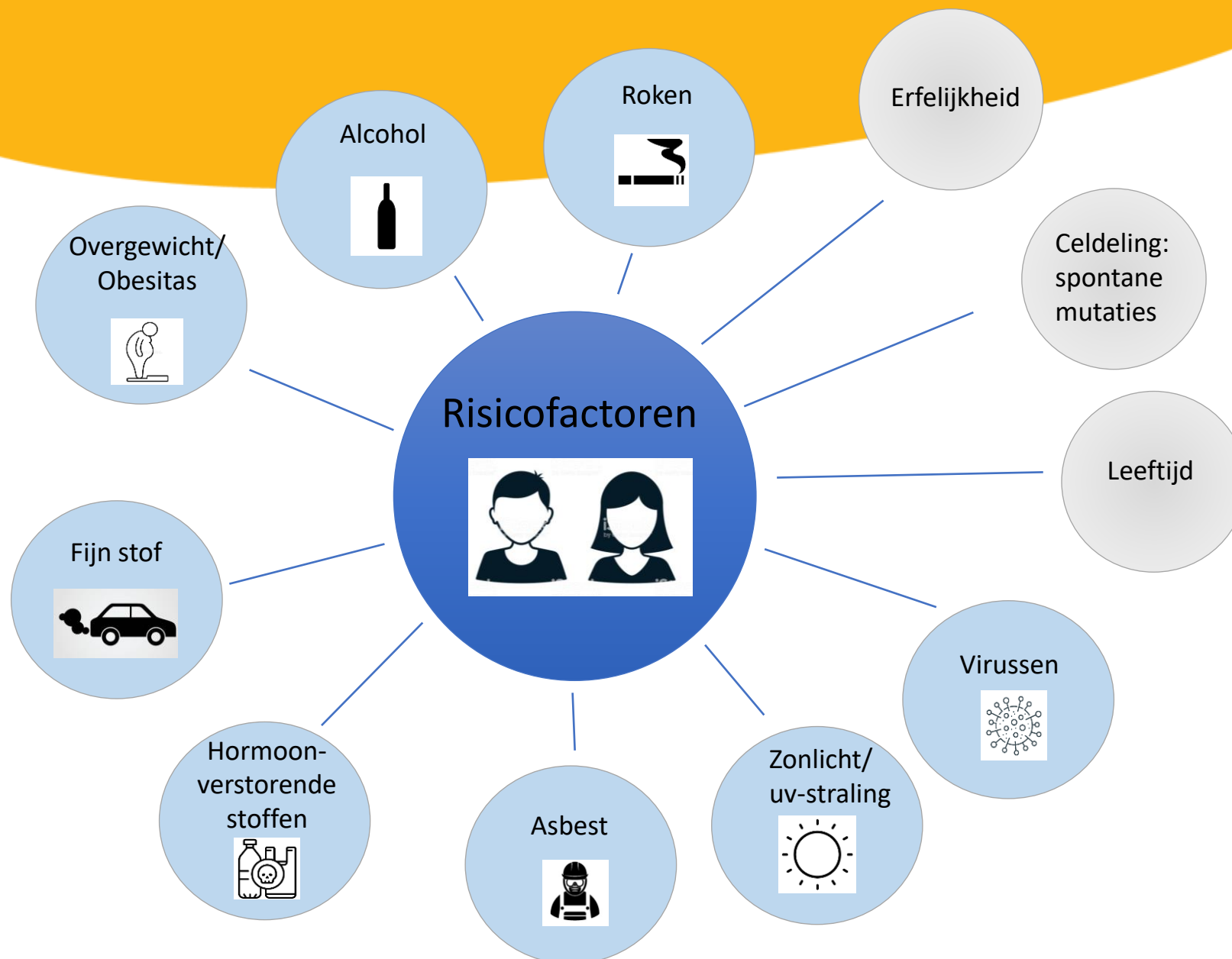
*Kom op tegen Kanker
doet jaarlijks een
thematische oproep
voor **preventieprojecten**.
De resultaten helpen ons
om onze doelstellingen
te bereiken.*

3 RISICOFACTOREN UITGELICHT

GEKENDE RISICOFACTOREN

ROKEN: PREVALENTIE

Volwassenen

Jongeren (15-24 jaar)

Sociale kloof

percentage rokers bij mensen met laagste inkomensniveau: 29%
percentage rokers bij mensen met hoogste inkomensniveau: 16%

ROKEN: PEILING PUBLIEK

○ *Jongeren mogen vanaf 16 jaar
sigaretten kopen*

- 1) Klopt
- 2) Klopt niet

ANTWOORD

Klopt niet!

- jongeren mogen pas vanaf de leeftijd van 18j, sigaretten, roltabak en e-sigaretten aankopen

ROKEN EN KANKER

- **10-30%** van alle kankers te wijten aan tabak, voornamelijk longkanker

longkanker	strottenhoofdkanker	mondholtekanker
keelholtekanker	slokdarmkanker	maagkanker
dikkedarmkanker	leverkanker	pancreaskanker
blaaskanker	nierkanker	baarmoederhalskanker
vulvakanker		

- **80%** van alle nieuwe longkankers is te wijten aan tabak
- **1 op de 2** rokers sterft vroegtijdig aan de gevolgen van roken: ongeveer 40 mensen per dag
- Kankerverwekkend, hoezo?
  - Tabak bevat duizenden chemische stoffen
  - Meer dan 50 daarvan zijn kankerverwekkend

ROKEN: WAT DOET KOM OP TEGEN KANKER?

Doelstelling: Risico op kanker als gevolg van roken verminderen

- Door kinderen rookvrij te laten opgroeien
- Door jongeren van de sigaret te houden
- Door te ijveren voor een rookvrije werk- en leefomgeving

ROKEN: WAT DOET KOM OP TEGEN KANKER?

○ Sensibilisering

- [Jongerencampagnes](#)

○ Beleidswerk:

- [Vzw Alliantie voor een Rookvrije Samenleving](#)
- Interfederale strategie voor een Rookvrije Generatie 2022-2028

○ Preventieprojecten

- [Ontwikkeling van een toolkit ‘Samen voor een rookvrije buurt’](#)

2022 - #WhatTheSmoke en #RIProken

In 2022 werkten we verder op #RIProken en #WhatTheSmoke, twee campagnes die we een jaar eerder lanceerden. Omdat jongeren amper te bereiken zijn met klassieke sensibiliseringscampagnes, kozen we er bewust voor om opnieuw content te maken op hún maat. Een evaluatie van onze campagnes uit 2021 toonde ook aan dat die aanpak werkt.

#WhatTheSmoke

In het voorjaar van 2022 lanceerden we de tweede editie van #WhatTheSmoke en in het najaar de derde. Bij deze campagne – die zich voornamelijk afspeelt op TikTok – worden de negatieve aspecten van roken op een humoristische manier in de kijker gezet aan de hand van een estafette tussen verschillende TikTok-influencers.

Voor deze reeks werkte Kom op tegen Kanker opnieuw samen met een aantal van de bekendste TikTok-creators uit Vlaanderen, onder meer Stien Edlund, Elias Verwilt, Timon Verbeeck, Nick Ooms, Amir Motaffaf en Anneleen Debaveye.

De campagne werd inhoudelijk ondersteund door partnerships met TAGMAG, een online community voor jongeren, en radiozender MNM. TAGMAG zette een heuse #WhatTheSmoke bootcamp op die intussen al meer dan 30.000 keer werd bekeken.

WAT MET DE E-SIGARET?

Richtlijn Hoge Gezondheidsraad België:

- “de e-sigaret is niet zonder risico, ze is potentieel schadelijk....Ze valt dus **af te raden voor niet-rokers, waaronder zeker de jongeren**”
- “de e-sigaret wordt substantieel minder schadelijk ingeschat dan roken. Ze vormt **voor rokers een beter alternatief** dan roken en kan als rookstopmiddel gebruikt worden”

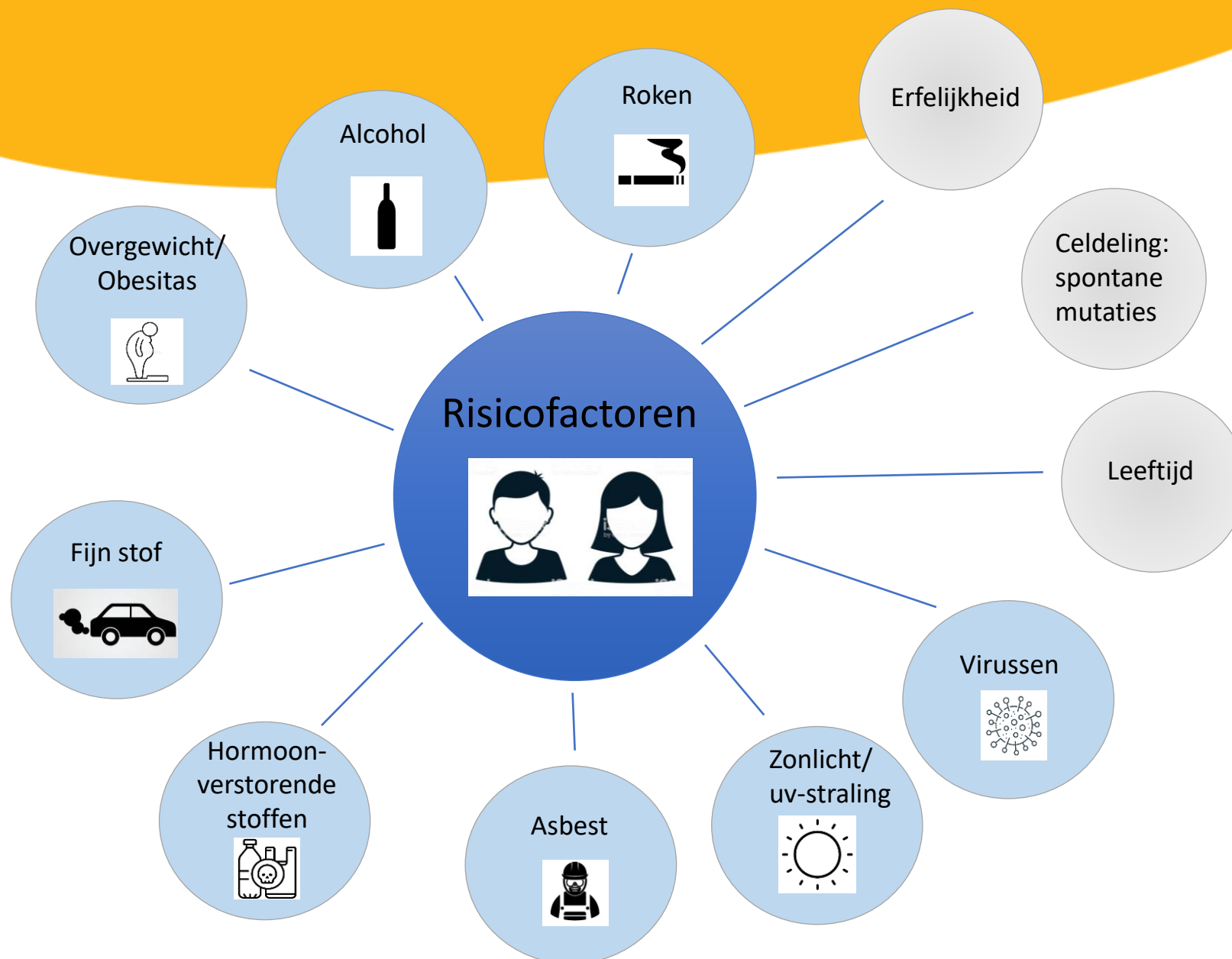

ROKEN: WAT KUN JE ZELF DOEN?

- Uiteraard: niet beginnen met roken
- Stoppen met roken, laat je begeleiden door een tabakoloog: www.tabaksstop.be of 0800 11 100
- Als je toch wil roken, doe het dan buiten en uit het zicht van kinderen: www.generatierookvrij.be
- Vermijd meeroken

Generatie
Rookvrij

GEKENDE RISICOFACTOREN

ALCOHOL: PREVALENTIE

Volwassenen: Aantal liter pure alcohol per persoon per jaar

Jongeren

Ooit alcohol bij 16+: 83%

Regelmatig alcohol bij 16+ tijdens schooljaar 2018-2019: 27%

Sociale kloof

Laagst opgeleiden: 51% geeft aan alcohol te drinken

Hoogst opgeleiden: 86% geeft aan alcohol te drinken

ALCOHOL: PEILING PUBLIEK

○ *Wat betreft risico op kanker, verhoogt een shotje tequila van 3,5 cl je risico meer dan een pilsje van 25 cl*

- 1) Klopt
- 2) Klopt niet

ANTWOORD

Klopt niet!

- 1 glas = 1 standaardglas = 10 g of 12,7 ml pure alcohol
  - 1 standaardglas bier = 25 cl
  - 1 standaardglas sterke drank = 3,5 cl

- Risico op kanker stijgt al vanaf het eerste glas. Hoe meer alcohol je drinkt, hoe meer je je risico verhoogt

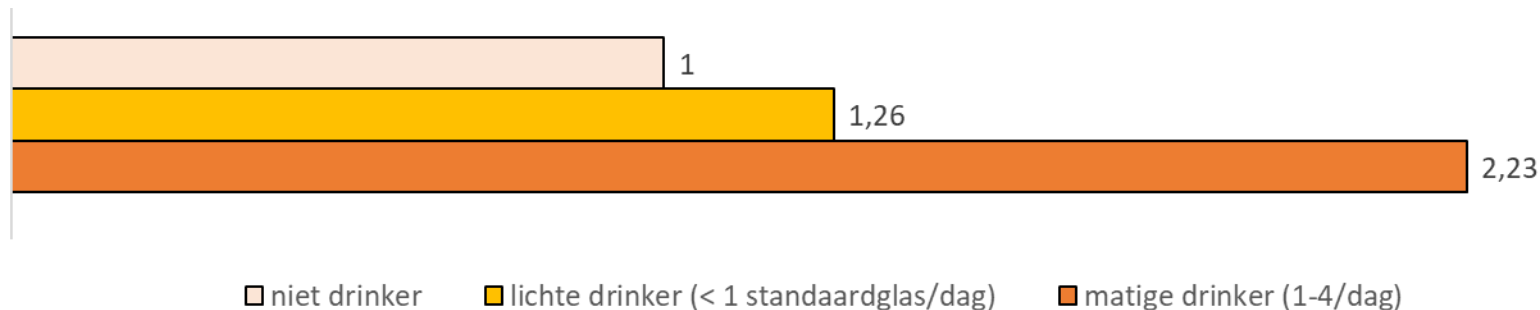
ALCOHOL EN KANKER

- Het drinken van alcohol verhoogt het risico op verschillende aandoeningen, waaronder kanker

slokdarmkanker	strottenhoofdkanker	mondholtekanker
keelholtekanker	borstkanker	darmkanker
speekselklierkanker	leverkanker	

- **4,5%** van alle nieuwe kankers zou te wijten zijn aan alcoholgebruik

- Hoe meer glazen per week, hoe groter je risico (dosis-respons relatie), zie voorbeeld slokdarmkanker:

ALCOHOL EN KANKER

○ Hoezo, kankerverwekkend?

- Bij de afbraak van alcohol (ethanol) in ons lichaam ontstaat **aceetaldehyde**, dat bewezen kankerverwekkend is.
- Alcohol versterkt de schadelijke effecten van roken.
- Alcohol beïnvloedt vermoedelijk de **hormoonhuishouding** en bevordert zo mogelijk de groei van hormoongevoelige kankers.

ALCOHOL: HUIDIGE RICHTLIJN

Richtlijn Hoge Gezondheidsraad België:

- “Om de risico's van alcoholgebruik te beperken, drink je best **niet meer dan 10 standaardglazen per week**. Wil je geen risico lopen, dan drink je **beter geen** alcohol. Als je wel alcohol drinkt, spreid je dit gebruik best over meerdere dagen in de week en drink je een aantal dagen niet.”

ALCOHOL: WAT DOET KOM OP TEGEN KANKER?

Doelstelling: Risico op kanker als gevolg van alcoholgebruik verminderen

- Niet problematisch gebruik maar algemeen gebruik
- We willen ervoor zorgen dat de alcoholvrije keuze evidenter, makkelijker, 'normaler' wordt

ALCOHOL: WAT DOET KOM OP TEGEN KANKER?

- Enkele resultaten uit bevraging 2022 Kom op tegen Kanker

31%

Heeft het gevoel zich te moeten verantwoorden als ze (eens) geen alcohol willen drinken

35%

weet niet dat je beter helemaal geen alcohol drinkt om het risico op kanker te beperken

34%

van degenen die meer drinken dan de richtlijn geven aan de intentie te hebben minder alcohol te drinken

37%

weet niet dat alcohol het risico op darmkanker verhoogt

ALCOHOL: WAT DOET KOM OP TEGEN KANKER?

○ Sensibilisering

- Kennis en bewustzijn vergroten bij burgers, in het bijzonder over de link tussen alcohol en kanker (<https://www.allesoverkanker.be/alcohol>)
- Sociale norm verschuiven

○ Beleidswerk

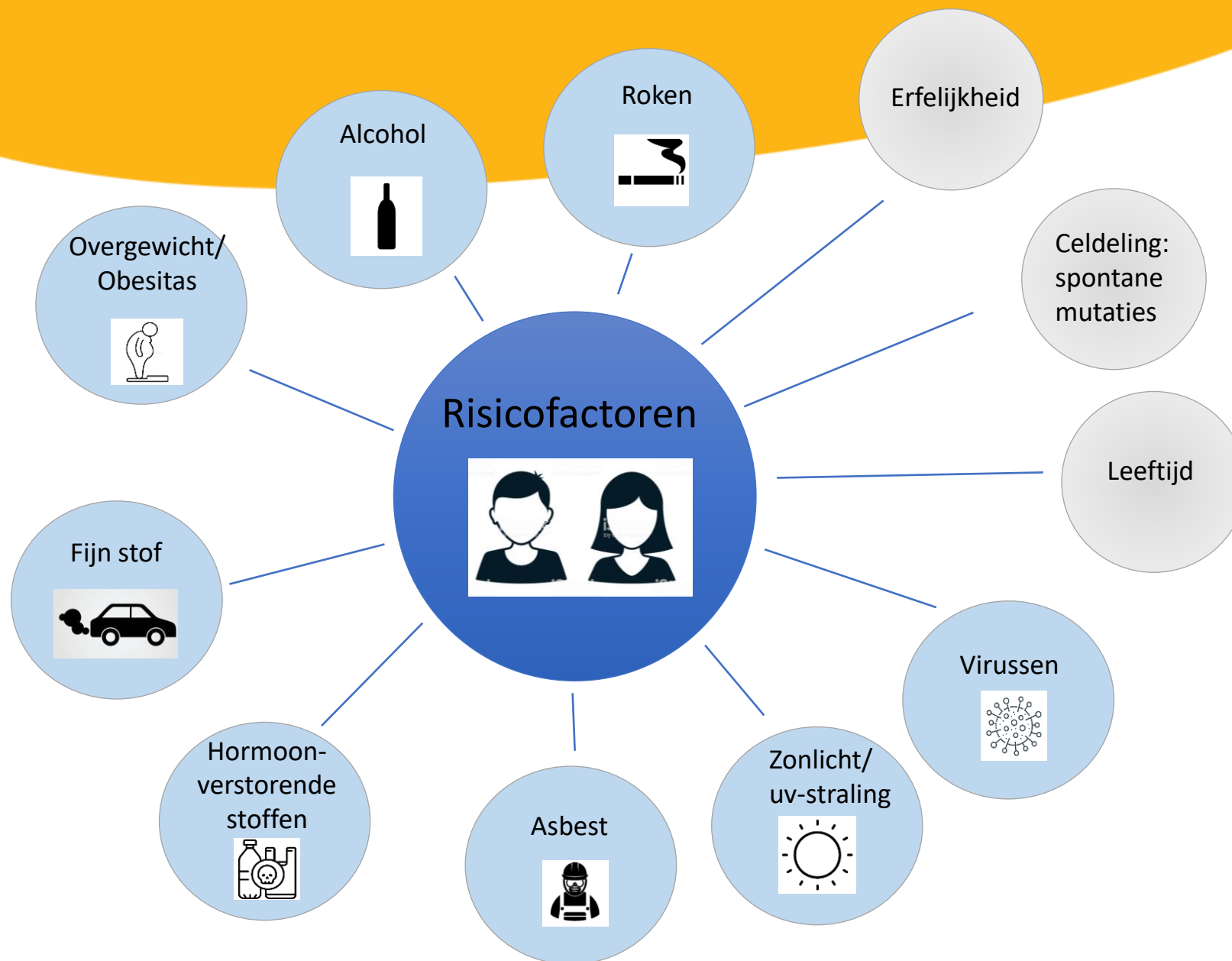
- Kennis en bewustzijn vergroten bij beleidsmakers
- Beschikbaarheid van alcohol verlagen (verhoging leeftijdsgrens, prijsverhogingen, vermindering aantal verkooppunten)
- Het positief imago van alcohol doorprikken (beperking op sponsoring en reclame)

○ Preventieprojecten

ALCOHOL: WAT KUN JE ZELF DOEN?

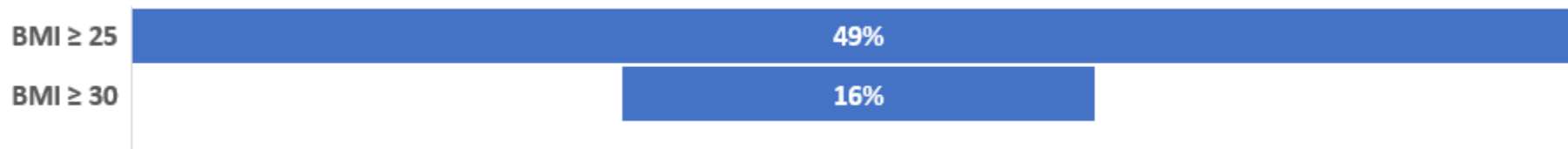
- Drink zo weinig mogelijk alcohol
  - Hoe meer alcohol je drinkt, hoe hoger het risico op kanker
  - Het risico begint al te stijgen bij 1 standaardglas per dag
- [Mocktailreceptjes en tips](#)

GEKENDE RISICOFACTOREN

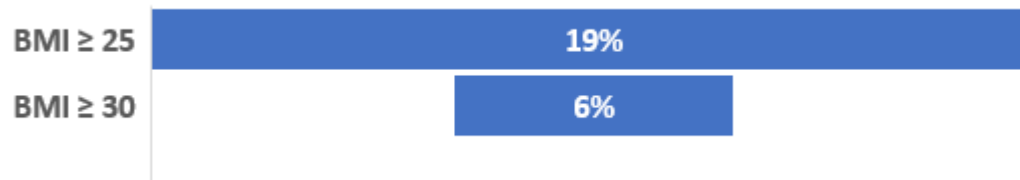

OVERGEWICHT: PREVALENTIE

Volwassenen (18+)

Jongeren (2-17 jaar)

Sociale kloof

- percentage overgewicht bij mensen met laagste inkomensniveau: 57%
- percentage overgewicht bij mensen met hoogste inkomensniveau: 41%

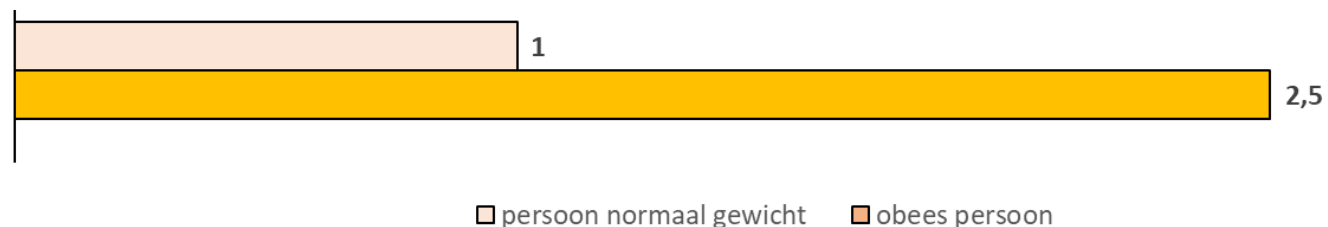
OVERGEWICHT EN KANKER

- Overgewicht verhoogt het risico op verschillende aandoeningen, waaronder kanker

dikkedarmkanker	slokdarmkanker	borstkanker
baarmoederslijmvlies	leverkanker	nierkanker
galblaaskanker	eierstokkanker	prostaatkanker
pancreaskanker	maagkanker	

- 4 à 5% van alle nieuwe kankers zou te wijten zijn aan overgewicht

- Obese personen hebben ongeveer **1,5 – 3,5 meer risico** op ontwikkeling van kanker geassocieerd met overgewicht

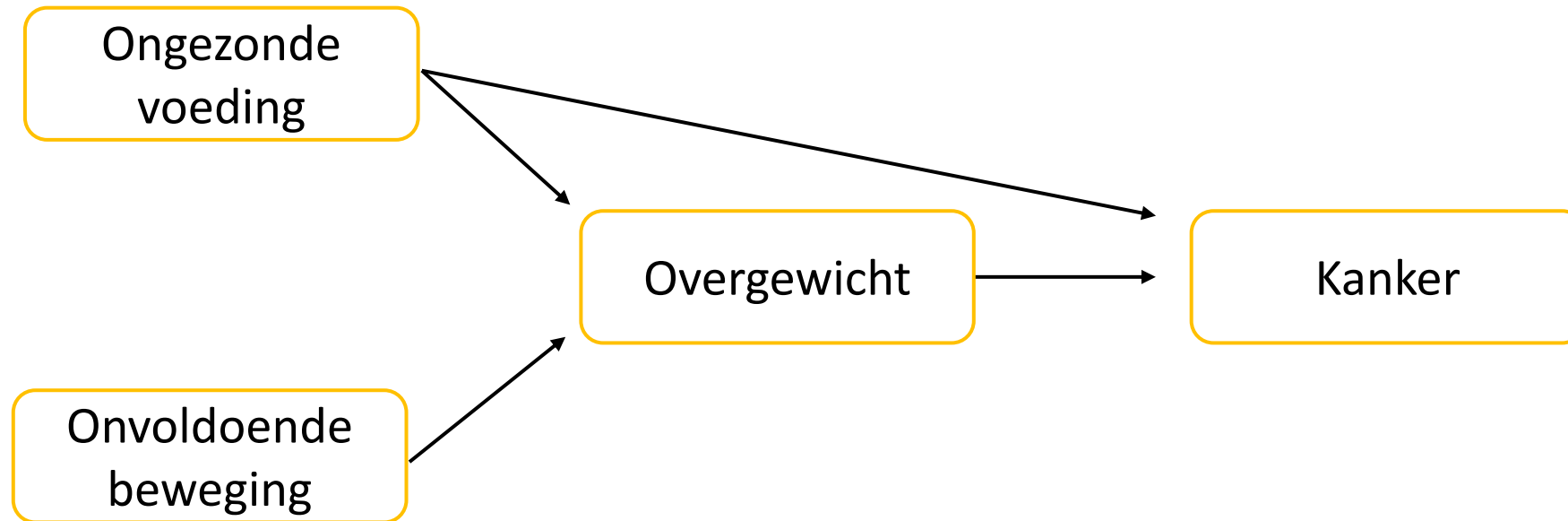
OVERGEWICHT EN KANKER

○ Hoezo, kankerverwekkend?

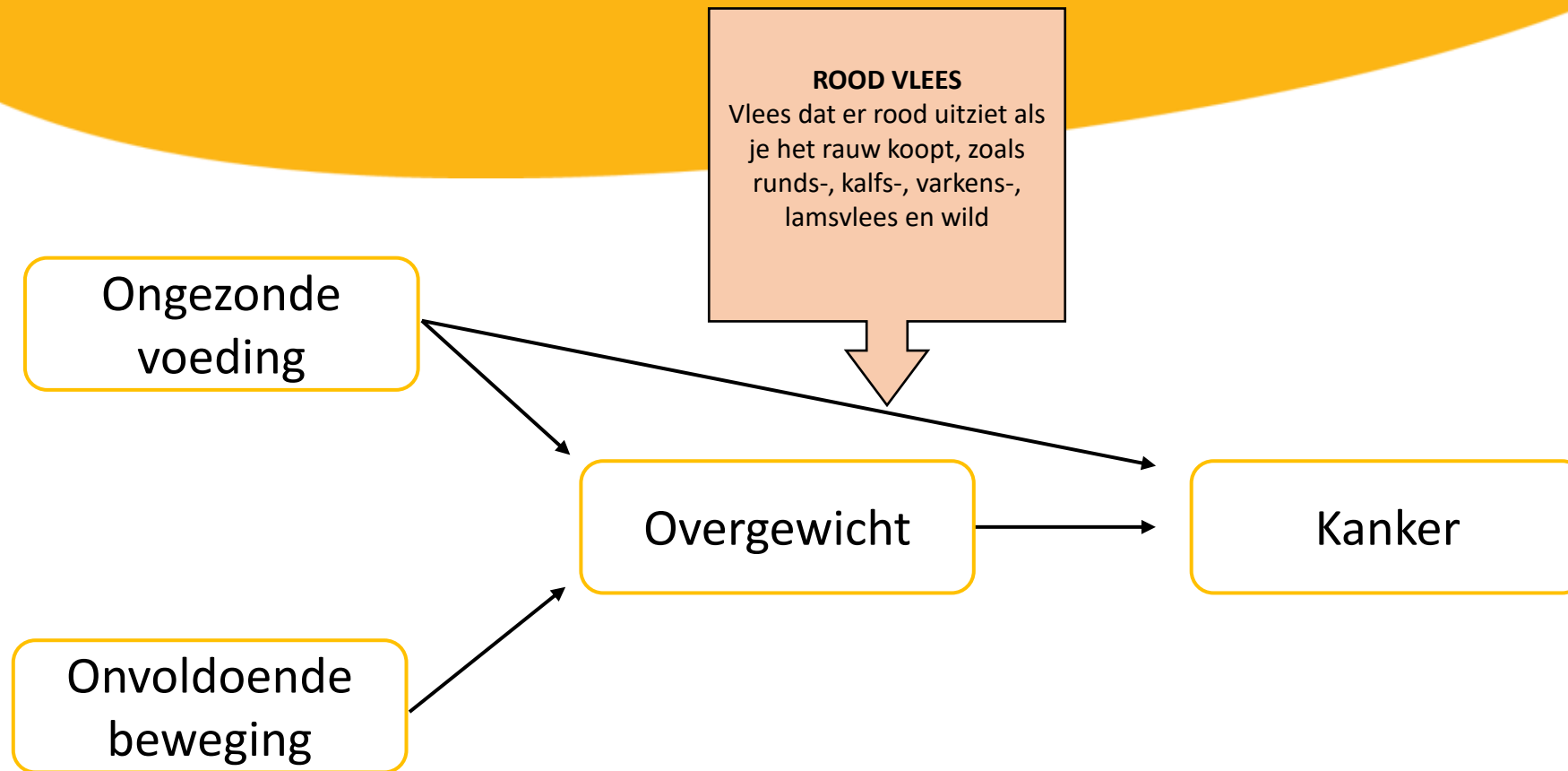
- Overgewicht werkt **ontstekingen** in het lichaam in de hand, wat het ontstaan van kankercellen kan stimuleren
- Overgewicht zorgt voor meer **groeifactoren en hormonen**, die op hun beurt de groei van kankercellen bevorderen.

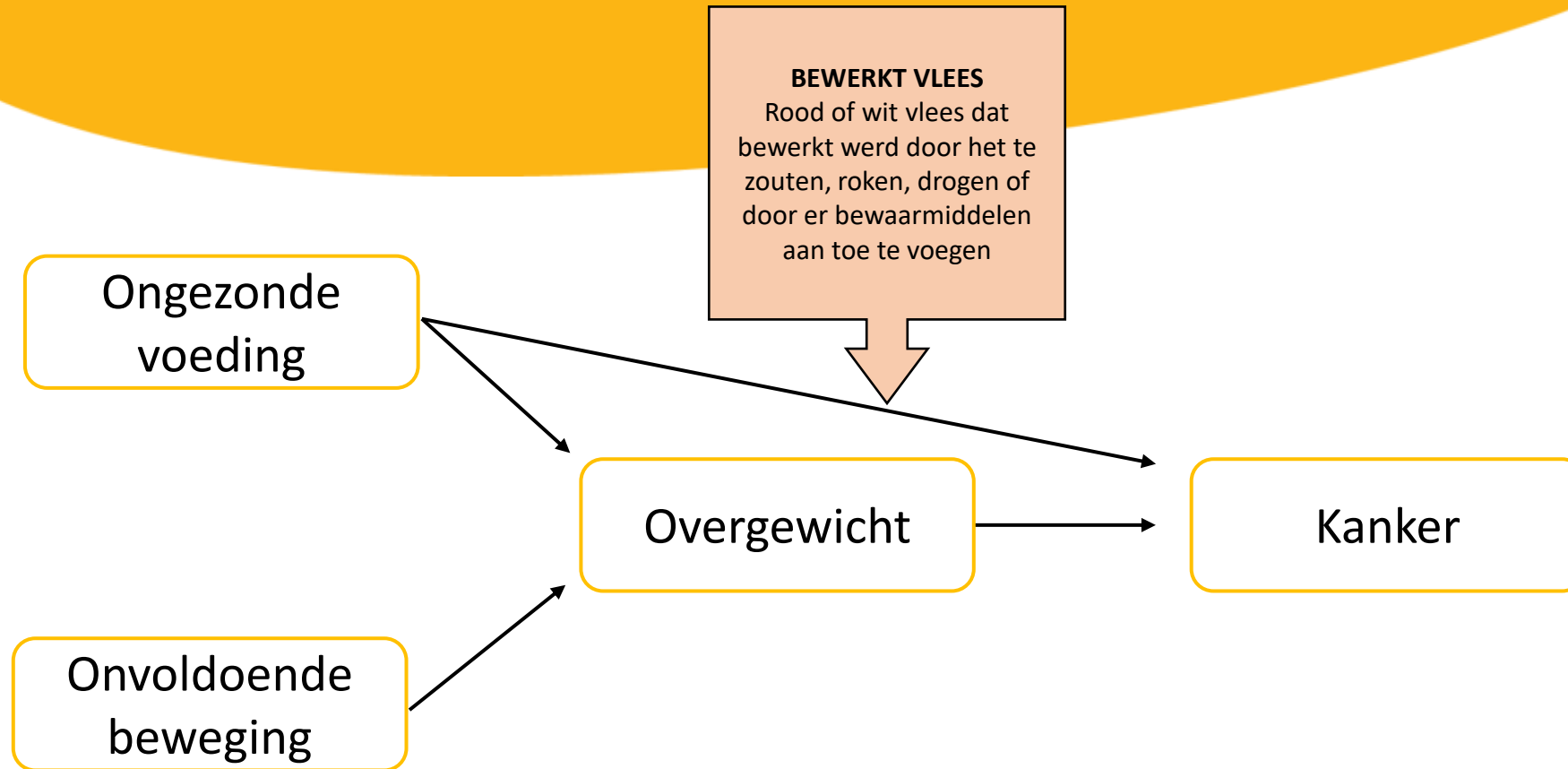
OVERGEWICHT EN KANKER

VOEDING EN KANKER

VOEDING EN KANKER

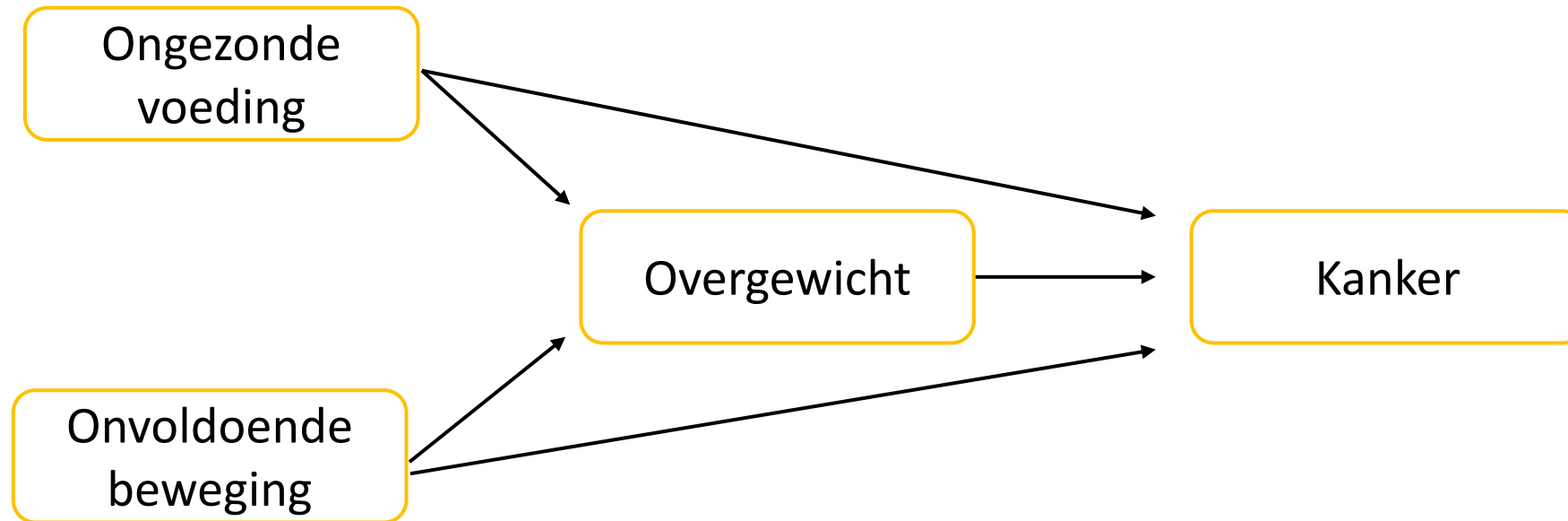

VOEDING EN KANKER

○ Rood en bewerkt vlees kankerverwekkend, hoezo?

- **Rood vlees**
  - Mogelijk kankerverwekkend (WHO)
  - Via heemijzer
- **Bewerkt vlees en vleeswaren**
  - Kankerverwekkend (WHO)
  - Kankerverwekkende mechanisme niet geheel duidelijk

OVERGEWICHT EN KANKER

BEWEGING EN KANKER

○ Onvoldoende beweging kankerverwekkend, hoezo?

- Regelmatig bewegen => gezonde hoeveelheid **hormonen**. Te hoge hormoonspiegels = meer risico op kanker
- Regelmatig bewegen versterkt het je **natuurlijke afweer** (immuunsysteem)
- Bij regelmatig bewegen voert je lichaam **afvalstoffen** sneller af via de dikke darm
- Regelmatig bewegen draagt bij aan een **gezond gewicht**, wat de kans op kanker ook verkleint.

OVERGEWICHT: : WAT WIL KOM OP TEGEN KANKER DOEN?

Doelstelling: Risico op kanker als gevolg van overgewicht verminderen

- Door in te zetten op gezonde voeding
- Door in te zetten op meer beweging en minder stil zitten

OVERGEWICHT: WAT WIL KOM OP TEGEN KANKER DOEN?

○ Sensibilisering

- Kennis en bewustzijn vergroten bij burgers, over de link tussen overgewicht, voeding, beweging en kanker (<https://www.allesoverkanker.be/gezond-eten-en-bewegen>)

○ Beleidswerk

- Pleiten voor een minder obesogene omgeving

○ Preventieprojecten

- ‘Stay with me’, een coaching interventie app voor ouders van kinderen met overgewicht
- Toolbox ‘Gezonde voeding in de buurt voor iedereen – elke stap telt’

OVERGEWICHT: PEILING PUBLIEK

- Zijn diepvriesgroenten en –fruit een even gezond alternatief voor verse groenten en fruit?
- Ja
  - neen

ANTWOORD

Ja!

- Recht van het veld in de diepvries: vaak dus zelfs verser
- Op voorwaarde dat er geen toevoegingen zijn zoals zout, suiker, room, ...

- Gemakkelijk te doseren
- Lang houdbaar

OVERGEWICHT, VOEDING EN BEWEGING: WAT KUN JE ZELF DOEN?

Volkorenproducten
Groenten en fruit
[Peulvruchten](#)

Beweeg zo veel mogelijk
licht intensief en minstens
150 min/week matig
intensief

Onderbreek lange
zitmomenten

Alcohol
Suikerrijke dranken
Rood vlees (max. 300 g/week)
Bewerkt vlees (max. 30 g/week)
Ultrabewerkte producten

 [Tips](#) voor gezonde variatie in je broodbeleg

ONBEWERKT EN MINIMAAL BEWERKT	BEWERKT	ULTRABEWERKT
appel	appelmoes met suiker NUTRI-SCORE A B C D E	snoep met appel-smaak NUTRI-SCORE A B C D E
haver-vlokken	volkoren ontbijtgranen zonder toevoeging van chocolade en/of suiker NUTRI-SCORE A B C D E	fantasie ontbijtgranen (<50% volle granen) met toevoeging van chocolade en/of suiker NUTRI-SCORE A B C D E

Ultrabewerkte producten, hoe herken je ze?:

- Lange houdbaarheid en een extra aantrekkelijke verpakking (marketing!)
- Lange lijst met (onherkenbare) ingrediënten

Ingrediënten paprika chips

Ingrediënten: aardappelen, plantaardige oliën (zonnebloem, koolzaad, maïs, in wisselende hoeveelheden), paprikasmaak [suiker, paneermeel van **TARWE** (bevat: calcium, ijzer, niacine, thiamine), paprika, **MELKWEI**-permeaat, uienpoeder, kaliumchloride, aroma's, knoflookpoeder, johannesbroodpitmeel, kleurstof (paprika-extract), rookaroma's, zuurteregelaars (citroenzuur en appelzuur)], zout.

TIPS OM GEZONDER TE ETEN

MEER BEWEGEN EN MINDER STIL ZITTEN: DAT DOE JE ZO!

Zit minder, beweeg meer,
overall waar je kan

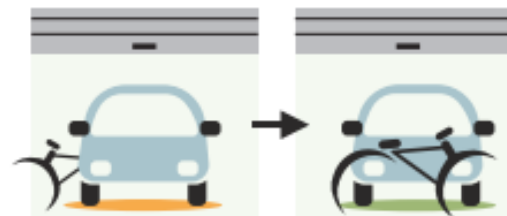
Ruil minder gezonde keuzes
in voor gezonde gewoontes

Kies iets wat je
graag doet

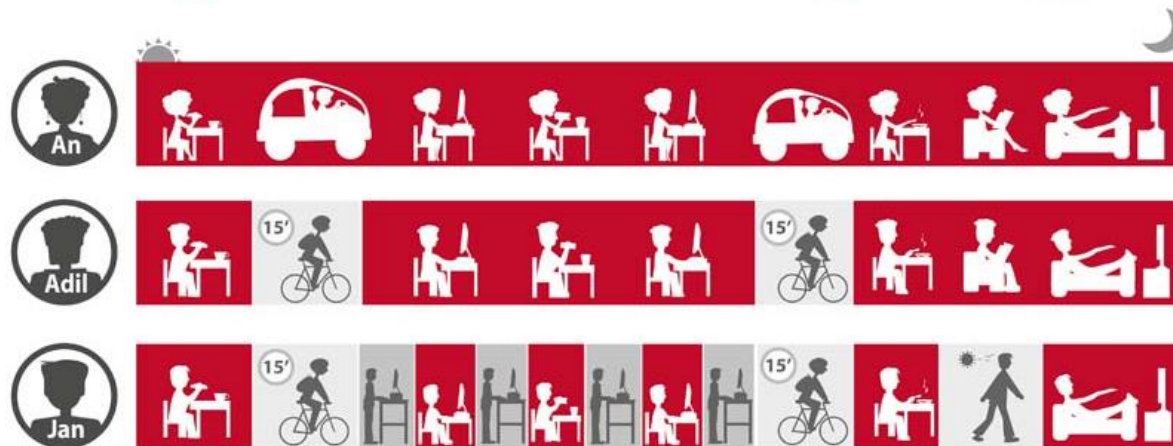

Denk vooruit en plan

Pas je omgeving aan

Lang stilzitten ≠ te weinig bewegen

©VIGeZ, 2015, www.vigez.be

Type activiteit

An zit lang stil én ze beweegt te weinig

Adil beweegt voldoende (30'/dag) maar hij zit wel lang stil

Jan zit niet lang stil én hij beweegt voldoende (30'/dag).

Voorbeeld voor volwassenen > 18 jaar

OVERGEWICHT, VOEDING EN BEWEGING: WAT KUN JE ZELF DOEN?

- Zie aanbevelingen in [de voedingsdriehoek](#) en [bewegingsdriehoek](#)

Beter voorkomen dan genezen

Hoe Kom op tegen Kanker het risico op kanker wil verkleinen

Ann Gils & Lore Pil

Dienst Preventie en Vroegopsporing Kom op tegen Kanker

Meer info?

Ann.Gils@komoptegenkanker.be

Lore.Pil@komoptegenkanker.be